

Sergey Kavalyov

**Salameya
ya da
Mutluluk Şehrini Ararken**

Traji-komik hatıralardan oluşan
iki perdelik, romantik bir hikayedir.

Çevirisi: Katyarına Dubovik
Duygu Günkızıl

İnsan insanın aynasıdır

Türk Atasözü

KARAKTERLER

Salameya Rusetskaya : Navagrudak'lı bir doktor
Ayşe : Genç bir Türk kızı
Nedim : Bir Türk genci
Yakub Galpir : Alman doktor
Yuzef Pilştin : Avusturya'lı bir asker
Adonis : Soylu bir Polonya'lı

Olay İstanbul'da milattan sonra 1760 yılında geçmektedir.

Piyeste Salameya Rusetskaya'nın anılarından parçalar (çevirisi N. Haustoviç), Mehmet Nedim'in "Sa'd-abad" (çevirisi Y. Ryaşentsev) adlı şiiri ve 17.-18. Yüzyıla ait Belarus halk liriklerinden parçalar kullanılmıştır.

I. PERDE

I. Olay

İstanbul'un kenarındaki eski, bakımsız bir ev. Bize gösterilen odanın sağında, masa başında doktor Salameya Rusetskaya'yı , odanın solunda ise oyun masası başında bulunan Salameya'nın eski kocalarını ve sevgilisini - Yakub Galpin , Yusef Pilştin ve Adonis - görüyoruz. Odanın ortasında henüz açılmamış olan bir sandık, arka planda ise ilaç şişeleri ve birkaç kitabın bulunduğu bir dolap ile arkadaki duvarda büyük bir çatlak bulunmakta.

Salameya kalın bir deftere özenerek bir şeyler yazmakta, baylar ise masada tembel tembel kağıt oynamaktadırlar.

Salameya (*yüksek sesle*): Milattan sonra 1760 yılında saygıdeğer Polonya Büyükelçisinin sarayını terk ettikten sonra, kendime İstanbul'da ucuza bir ev kiraladım. Bu ev eskiydi ve çok bakımsızdı. Anlaşılan insanlar burada yaşamaktan korkuyorlardı. (*duvardaki çatlığa bakar*) Ama duvardaki çatlaklara çok fazla dikkat etmedim, zira Kutsal Topraklara bir yolculuk yapmayı planlamaktaydım ve bunun için para biriktiriyordum. (*biraz düşündükten sonra*) Herkes tarafından bırakılan ben, burada tekrar muhteşem kaderimi yazmaya başladım. Talihim beni çoğu kez zenginleştirmiş sonra tekrar fakirleştirmişti, çok kez tehlike altına girmiştim ama Tanrı'nın yardımıyla kurtuldum. (*tekrar düşünür*) Rus İmparatoriçesi Anna İğanovna'nın sarayında, Avusturya İmparatoru Karl'ın, Prus Kralı Frederik'in ve Türk Sultanı Mustafa'nın haremünde yaşadığım maceralarımı yazmaya başladım.

Pilştin : (*oyuna ara vererek*) Baylar bu anılarda ne kadar yalan olacağını tahmin ediyor musun?

Galpir : Bizi anlatacağımı tahmin ediyorum.

Adonis : (*kadife sesiyle*) Aşkım, benim isimden bahsetmeyeceğini umuyorum.

Salameya: (*devam eder*) Sadakatsiz kocalarımdan ve iğrenç kavalıyemden de bahsettim. Onların yüzünden memleketimi terk etmişim. Onların yüzünden çocuklarımı kaybetmiş, arkadaşlarımdan gözünden düşmüştüm. Şimdi de burada, yabancı bir toprakta, evdeki huzursuzluğa ve nefrete katlanmamak için yalnız başıma yaşıyordum.

Pilştin : (*arkadaşlarına*) Baylar size söylemişim.

Salameya: (*dikkat kesilir*) Bu gürültü de ne? (*kalemi bırakıp masanın çekmesinden iki tabanca alır*).

Birinin sessiz adımları duyulur. Birden odanın duvarından gizli bir kapı açılır ve Ayşe belirir. Kızın gözlerinde güzel siyah bir sargı vardır. Sanki körebe oynuyormuş gibi

misafirimiz odanın ortasına doğru hareket eder. Elindeki tabancalarla Salameya genç Türk kızına şaşırarak bakar.

Ayşe : (*sandığa takılır*) Aman Allah'ım bu da ne?

Salameya elindeki silahları sessizce masaya koyar ama kız bu tıkırtıyı duyar.

Ayşe (*korkmuş*) Kim var orada?

Salameya (*sakin*) : Ev sahibi. Ya sen benim evimde ne yapıyorsun?

Ayşe: Senin evinde mi? Affedersiniz hanımefendi ama burada birilerinin yaşadığını bilmiyordum. (*geldiği yöne doğru gitmek ister*)

Salameya: Dur kızım! Buraya nasıl girdiğini açıkla. Her isteyen duvardan bu şekilde evime girebilir mi?

Ayşe: Herkes değil. Bu gizli geçidi sadece ben biliyorum.

Salameya : Nereden biliyorsun?

Ayşe: Ben komşu evde yaşıyorum. Bu ev aileme ait olduğu zamanlarda babam, Gayvaz Sultan'ın öfkesinden korktuğu için her ihtimale karşı bir yedek çıkış yaptırmıştı. Babamın ölümünden sonra bu evde babamın kardeşi Ali yaşamaya başladı ve bu ev farklı kişilere kiraya verilmeye başlandı. Dayıma bu gizli geçitten bahsetmemiştim. Hanımefendi sizden bu sırrımdan kimseye söz etmemenizi rica ediyorum. Siz bu lanetli yerden kaçtıktan sonra, tekrar buraya gezmeye gelebileceğim.

Salameya : Neden buradan kaçacağımı düşünüyorsun?

Ayşe : Burada yaşayan hayaletler hakkında hiç bir şey duymadınız mı? Dayım sizi burada yaşayan yabancılar hakkında uyarmadı mı? Dayım bu evi, daha sonradan haydut olduğu ortaya çıkan iki yeniçeriye kiralamıştı. Haydutlar kurbanlarını buraya getirir, onları soyar, paralarını aldıktan sonra da avluya gömerlermiş.

Salameya : Neler saçmalıyorsun öyle?

Ayşe : Yemin ediyorum! Suçlular bulundu ve idam edildi, ama bu olay evin kötü bir ün kazanmasına sebep oldu ve bundan sonra evi kiralamak isteyen birileri çıkmadı. Geceleri yeniçerilerin hayaletlerinin burada dolaştığı söyleniyor.

Salameya: Ben yabancı hayaletlerden korkmuyorum, (*kederli bir şekilde gülümser*) çünkü her zaman yanımda kendi hayaletlerimi taşıyorum.

Salameya'nın bu sözü üzerine kağıt oynayanlar masadan kalkıp Salameya'yı selamlarlar.

Ayşe : (*tereddütlü ederek*) Bu ev çok bakımsız. Tavan her an çökebilir.

Salameya : (*alaycı bir tavırla*) Bu yüzden mi burada gezmeyi seviyorsun?

Ayşe : Burası dayımın izni olmadan gezebildiğim tek yer.

Salameya : (*masadan kalkıp Ayşe 'ye doğru yaklaşır*) Senin adın ne?

Ayşe : Ayşe. Ya sizinki?

Salameya: Ayşe gözlerinde neden sargı var? (*elini kızın gözlerindeki sargıya uzatır*)

Ayşe : Hanımefendi dokunmayın.(*birkaç adım atar ve ilaç dolabına çarpar*)

Salameya : Dikkat et, orada ilaçlar var.

Ayşe : (*şaşırmış bir şekilde*) Sen doktor musun?

Salameya : Evet. Gözlerine ne oldu?

Ayşe : Kurtlandılar.

Salameya : Neler saçmalıyorsun ?Göster bakayım.(*Ayşe 'ye doğru bir adım atar.*)

Ayşe : Sargıyı açmamalısınız.(*yan tarafa kaçar*) Gözlerimdeki kurtları görenler korkudan öleceklermiş.

Salameya : Bunu sana kim söyledi?

Ayşe : Büyücü Müfrit Hanım. Kocakarı ilaçlarıyla gözümdeki kurtları öldürmeye çalıştı ama kurtlar ilacı yiyip daha da büyüdüler. Bir gün yılanı dönüşeceklermiş ve akşam sürünerek dışarı çıkıp beni boğacaklarmış.

Galpir : (*kart oynamaya ara vererek*) Duydun mu Salameya? Bu hikayeyi de günlüğüne yazmalısın.

Salameya : (*yumuşak bir şekilde*) Ayşe dayının seni gerçek bir doktora göstermesi gerekiyor. Yarın size gelmemi ister misin ?

Ayşe : Dayım parasını boşuna harcamayacaktır. Tedavi paramı ödeyecek bir dünür bekliyor.

Salameya : Sana dayından fayda gelmeyeceğini görüyorum.

Ayşe : Bizde şöyle bir söz vardır : Ayasofya'da dilenir, Sultanahmet'te kendi verir.

Salameya : Uzun süredir mi hastasın ?

Ayşe : Ailemin ölümünden beri.(*konuşmayı değiştirmek ister*) Peki siz burada yalnız mı yaşıyorsunuz ?

Salameya :Evet

Ayşe (*şaşıarak*) Ya kocanız ve çocuklarınız nerede?

Salameya: Çocuklarım memleketimde kaldılar ve orada büyüdüler,kocam ise ...

Kart oynayanlar masadan fırlarlar ve Salameya'ya sabırsız bir şekilde bakarlar.

Salameya : (*düşünceli*) Birincisinin öldüğünü biliyorum, herhalde ikincisi de bir yerlerde öldürülmüştür. Üçüncüsü belki yaşıyordur.

Ayşe (*şaşıarak*) : Salameya Hanım sizin 3 tane mi kocanız vardı? Siz nereden geliyorsunuz?

Salameya : Çok uzaklardan, kuzeydeki bir ülkeden Ayşe. İnsanlarının buradakiler gibi mutsuz olduğu bir ülkeden.

Ayşe : *(eliyle masanın kenarına dokunur)* Bana kendinden bahset Salameya. *(günlüğün sayfalarını yoklar)* Önceden ilginç hikayeler okumayı o kadar çok severdim ki...*(günlüğün sayfalarını çevirir.)*

Salameya : Elinde tuttuğun kitapta hayat hikayem yazılıdır.

Ayşe : Olağanüstü bir hayatın olmalı.*(masaya oturur)*Hadi anlat çabuk!

Salameya :*(kararsızlıkla)* Ama bir şartla!

Ayşe : Nasıl bir şart bu?

Salameya : İlk önce bana gözlerini göstereceksin.

Ayşe : Hayır !*(masadan atlar ve gözlerini elleriyle kapatır.)*

Salameya : O zaman güle güle. Dayına geri dön.*(başına diğer tarafa çevirir)*

Ayşe *(uzun bir aradan sonra)* Peki sen korkmuyor musun?

Salameya : Ben doktorum.

Galpir :*(Salameya'yı duyunca oynamaya ara verir)*Ha ha ha ! Şarlatan!

Ayşe *(derin bir nefes alır)* Kabul ediyorum.

Salameya *(kıza yaklaşıp)* Canın acıtmayacağım. Sadece bakıp, gözlerini tekrar saracağım. Tedaviye yarın ilacı hazırladığım zaman başlayacağız.*(sargıyı açar ve Ayşe'nin hasta gözlerini dikkatlice inceler)*

Ayşe : Onları görüyor musun?

Salameya : Kimleri?

Ayşe : Kurtları .

Salameya : Gözlerinde hiç kurt yok. Sadece hastalar. Hastalığın tehlikesiz ama maalesef gözlerin çok bakımsız kalmış. İlk önce gözlerindeki irini alacağım ama bu biraz canını yakacak.

Ayşe : Ay !

Salameya :Sonra merhem hazırlayacağım ve her akşam gözlerine süreceğim.*(kızın gözlerini tekrar sargıyla sarar).* Anlaştık mı?

Ayşe : Ama bir şartla. Bana hayat hikayeni anlatacaksın.

Salameya : *(düşünceli)* Bizim ülkemiz ve geleneklerimiz çok farklıdır. Sana bir çok şey acayip ve anlaşılmaz gelecektir.

Ayşe : İstanbul'a nasıl geldiğinizi ve nasıl doktor olduğunuzu anlatın.

Ayşe masaya çıkar ve bir Türk gibi oturur. Yanında aniden bir doktor terazisi bulur ve ellerinde tutar. O anda Tanrıça Femida'ya çok benzemektedir. Masadaki baylar oyunu bırakırlar ve onlar da Salameya'nın hikayesini dinlemek isterler. Yakub Galpir sahneye çıkacağı anı sabırsızlıkla beklemektedir.

Salameya : *(uzun bir aradan sonra)* Ailem beni çok erken yaşta Litvanya'da yaşlı bir Alman doktorla evlendirdi. Babam Yefim Rusetskiy'nin hayatı boyunca rahatsız olan gözlerini Galpir iyileştirince, babam memnuniyetle para yerine dört

kızından birini Galpir'e verdi.1731 yılında kocamla beraber kocamın çok iyi bildiği İstanbul'a gittik.

Oda karatılır ve yalnız Salameya görünür. Işıklar tekrar açıldığında odada ne Ayşe ne de Salameya vardır.

Salameya : Yakub belki de benimle evinde ücretsiz bir hizmetçi, bir yardımcı olam için evlendi. Evlenmeyi isteyip istemediğimi bana hiç kimse sormadı. Ama mutsuz olaylar duygularımızı ortaya çıkarmamıza neden oluyor. İstanbul'a gelişimizden hemen sonra kocam hapishaneye düştü ve onu kurtarmak zorunda kaldım.

Yakub Galpir boynunda uzun paslanmış bir zincirle odaya girer.

Salameya : Aman Tanrım!Yakub, ne oldu? Seni neden hapse attılar?

Galpir : O meine Madchen! Vedalaşmaya geldiğin için teşekkür ederim. Seninle son kez görüşüyoruz.

Salameya : Saçmalama Yakub! Seni neyle suçluyorlar?

Galpir : (*dermansız*) Sultanın çavuşunu öldürmekle. İki hafta boyunca onu tedavi ettim ve sonunda iyileşmeye başladı. Ama dün verdiğim ilacı içtikten bir saat sonra öldü.

Salameya : Yoksa bir hata mı yaptın? İlaç yerine zehir vermiş olma?

Galpir : Böyle bir hata yapmış olamam.

Salameya : O zaman belki de ilaç bozuktu.

Galpir : Hayır bozuk değildi. Ama şansıma adam ilacı içtikten hemen sonra ölmüş.

Salameya: Bundan emin misin, yoksa sadece sen mi böyle olduğunu düşünüyorsun? Ya gerçekten hata yapıp da çavuşa bir fincan zehir verdiysen!

Galpir : Şimdi ne fark eder ki! Her durumda da yarın öldürüleceğim.

Salameya: Hayır! Sultanın hekimine gidip, çavuşun ölümünden sorumlu olmadığını anlatmaya çalışacağım.

Galpir : Hiç yararı olmaz. Beni buraya attıran Vezir İsmail Paşanın kendisi.

Salameya : O zaman Vezir'in kendisine giderim.

Galpir: Onun ne kadar korkunç biri olduğunu bilmiyor musun ? Hem Hıristiyanları hem de Türkleri kedinin fareyi boğduğu gibi boğar. Onun için, fakir bir Alman doktorunun hayatının hiç bir önemi yoktur. Hem zavallı kocaları için ricada bulunan kadınlarla neler yaptığını biliyor musun? Onun pençesine düşmeden yaşamak en iyisidir!

Salameya : Ne olursa olsun onun yanına gideceğim. Nasıl olacağını bilmiyorum ama Yakub seni kurtaracağım.

Galpir: Hayır! İzin vermiyorum! Karımın namusunu kaybetmesindense, en korkunç şekilde can vermeye razıyım.

Salameya: Ben de kocamı ölmesindense, namusumu kaybetmeye razıyım.

Galpir : Salameya ne diyorsun sen? Kendine gel!

Salameya: Ben senin karınım ve hayatını kurtarmak için her şeyi yapabilirim.(*odadan çıkar*)

Galpir: (*Salameya'nın arkasından bağırır.*) Vezire gitme Salameya! İzin vermiyorum! Seni affetmeyeceğim ! Salameya!

Salameya odaya yavaşça girer. Elinde tasmanın anahtarı vardır.

Salameya : (*üzgün*) Erkeklerin kendi ayıplarıyla yaşaması, karılarının ayıplarıyla yaşamasından daha kolay oluyor. Galpir'in ne kadar zor bir gece geçirdiğini, gözünün önüne hangi iğrenç sahnelerin geldiğini tahmin edebiliyorum. Sabah hapishaneye gittiğim zaman kocamın beni soğuk bir şekilde karşılaması aslında çok da şaşırılacak bir şey değildi.

Salameya : Yakub seni serbest bıraktılar. Seni eve götürmeye geldim!

Galpir : (*küfür eder*) Dirre! Lump !(*karısına tokat atar*) Orospu !

Salameya: (*kocasının elini tutar*) Hayır, hayır! Bana kızma! Hiç bir kötülük yapmadım. Sadece vezirin ve doktorun önünde çavuşun içtiği ilacı içtim.

Galpir : Ne? İlacı mı içtin?

Salameya : Çavuşun karısından, çavuşun içtiği ilacı saraya getirmesini istedim ve gözlerinin önünde ilacın geri kalanını içtim. Ölmedim ve İsmail Paşa da senin suçsuz olduğunu anladı. Ve seni serbest bıraktı. Hepsi bu.

Galpir (sinirli) Hepsi bu mu? Ya şişede zehir olsaydı?

Salameya : (*sakince*) O zaman ben ölecektim ve sen de serbest kalamayacaktın.

Galpir : (*ellerini yukarı kaldırır*)O, mein Gott! Neden bana böyle bir eş verdin? (*Salameya'yi kucaklar*) Canım benim, Hayatım. Sen benim hayatımı kurtardın ben ise... Senin hakkında neler düşünmüştüm. Seni nasıl karşıladım. Affet beni Salameya, affet!(*Ağlar*)

Salameya: Hadi bu korkunç tasmadan seni kurtarayım da evimize gidelim.(*anahtarla tasmayı açar,boynundan çıkarır ve yere atar*)

Galpir : Evet, evet,mein Herz, eve gidelim! Ne kadar iyi ki, bu yaşımda evim ve sadık bir eşim var. Bu zavallı Alman doktor daha ne ister ki?

Salameya ve Galpir odadan çıkarlar ve Salameya az sonra tekrar geri döner.

Salameya : (*kocasının taklit eder*)Ne kadar iyi ki bu yaşta evim ve sadık bir eşim var. Bu zavallı Alman doktor daha ne ister ki? Tüü! Yaşlı böcek!İlk başta gerçekten çok iyi anlaşıyorduk, kızımız Konstansiya doğmuştu ve kocama

mesleğinde yardımcı oluyordum. O kadar çok şey öğrenmişim ki, insanları kendim tedavi etmeye başladım. Hastalarımın sayısı günden güne artıyordu ve iyi para kazanıyordum. Ama birdenbire sevgili kocam tüm paralarımızı, değerli eşyalarımız alıp küçük kızımın beni yabancı bir ülkede yalnız bırakarak kaçtı. Ancak birkaç yıl sonra bu acayip hareketinin sebebini öğrenebildim.1735 yılında bir çok maceranın adından kızımınla beraber İstanbul'u terk ettik ve Sofya'ya yerleştik. Burada Köprülü Paşa'nın sarayında çalışmaya başladım ve şehirden hastalarım gelmeye başladı. Kocamla bir daha karşılaşabileceğimi hiç tahmin etmiyordum.

Odaya kararsızlık içindeki Yakub Galpir girer. Zor tanınacak durumdadır. Üzerinde yıpranmış bir kıyafet vardır ve kafası, elleri, bacakları sarılmıştır.

Galpir : (*titreyen bir sesle*) Doktor Hanım müsaitler mi acaba ?

Salameya: (*tanımayarak*) Bu dilencinin evime girmesine kim izin verdi?

(*Galpir'e bakarak*) Dede bu gün hasta kabul etmiyorum.

Galpir : Tanrıdan kork Salameya ! Beni tanımadın mı? Bana bak ! Benim, kocan Yakub Galpir!

Salameya : (*dikkatle bakar*)Mariya Ana aşkına! Yakub sana ne oldu böyle ?

Galpir: Şansım kayboldu. Paramı, sağlığımı herşeyimi kaybettim. Sadece sen kaldın meine Madchen. Acı bana ve beni evinden kovma!

Salameya : Tanınmayacak durumdasın!

Galpir : Çok ağır hastalandım ve hiçbir ilacın iyileşmeme faydası olmadı.Senin Sofya'daki en iyi doktor haline geldiğini ve Köprülü Paşa'nın sarayında çalıştığını duydum. İyileştir beni Salameya ya da kollarını arasında ölmeme izin ver.

Salameya: Peki İstanbul'dayken benden neden kaçtın? Gizlice paraları, mücevherleri aldın ve tek bir söz bile söylemeden kaçtın.

Galpir :(*Salameya'nın dizlerine kapanır*) Affet beni Salameya! Affet!

Salameya : Ama neden ? Neden?

Galpir : (*çekingten bir sesle*) Suçlu sensin (*yerden kalkar*) Neden insanları tedavi etmeye başladın?

Salameya : Bunu bana sen öğrettin.

Galpir : Ben sana bana yardımcı olman için basit şeyler öğretmişim. Ama sen kendi başına tedavi etmeye başladın.

Salameya: Türkler hasta karılarının bir erkek tarafından muayene edilmesini istemiyorlardı ve o yüzden bana geliyorlardı.

Galpir: Peki neden erkek hastalar da sana gelmeye başladı? Üstelik benim kendi hastalarım?

Salameya: Öyle mi! Beni kıskanmaya mı başladın? Erkeklik gururunu mu incittim?

Galpir : Erkeklik değil, mesleki gururumu. Hastalarını Latince bile bilmeden nasıl tedavi ettiğini bir tek Tanrı biliyor.

Salameya :(*sakin*)Hastalarımada sadece insanca davrandım.

Galpir: Reçete bile yazamıyordun ve diğer doktorların tedavi etmeyi reddettiği ümitsiz hastaları kabul ediyordun.

Salameya : Ümitsiz durumda bile olsalar, hastaların ricalarını geri çevirmek doğru olur mu?

Galpir : En korkuncu da senin ümitsiz hastalarının iyileşiyor olmasıydı.(*küfür eder*) Teufelei!

Salameya : Benden önce oları tecrübeli doktorlar tedavi etmişler ama Tanrı henüz iyileşme zamanlarının geldiğini bildirmediği için iyileşemediler. Ben ise sadece kendi basit ilaçlarımı özellikle o saatte kullanmış olmalıyım ki onlar iyileştiler.

Galpir : Çok maceracısın!

Salameya: Şansım bana yardımcı oluyor. Belki şans kelimesinin de kadın olduğunu düşündüğüm içindir.

Galpir : Her kadın gibi değişken. Oo, sadece şansın sana da sırtını çevirdiğinde, seninle birlikte şarlatanlıktan içeri girmek istememiştim.

Salameya : Ama talih sana sırtını dönmüş Yakub.

Galpir :(*tekrar Salameya'nın dizlerine kapanır.*) Affet ben i Salameya! Affet!

Salameya : Belki de bu cezayı senin başına Tanrı vermiştir.

Galpir : Acı bana Salameya, beni tedavi et!

Salameya : Sevgili kocacığım sana kızmıyorum ve seni affediyorum. Benimle kal. Evim ve diğer sahip olduğum her şey aynı zamanda senin olsun. Ama seni nasıl tedavi edeceğim? Doktorlukla ilgili bildiğim her şeyi senden öğrendim. Eğer bu hastalığı yenmeyi sen bile başaramıyorsan, diğer tecrübeli hekimler başaramıyorlarsa, ben nasıl iyileştirebilirim seni? Benim bir şarlatan olduğumu, doktorlukta anlamayıp, Latince bile bilmediğimi sen kendin söylemedin mi?

Galpir : (*sızlanır*) İyileştir beni Salameya ! Nasıl oluyor bilmiyorum ama senin elinden her şey geliyor. Ellerime, ayaklarıma kıramplar giriyor. Bütün vücudumda yaralar çıktı. Sen benim son umudumsun!

Salameya : Peki sen bana Latince reçete yazmayı öğretecek misin?

Galpir : (*Salameya'nın ayaklarına kapanır.*) Ne istersen sevgilim ! Ne istersen!

Salameya: (*Ellerini kocasının başına koyup*) Ve şanssız, hasta kocamı tedavi etmeye başladım. Daha önce böyle bir hastalıkla hiç karşılaşmamıştım. İnsanlara elimden geldiği kadarıyla yardımcı oluyordum ama bu Solwacja Merkurius idi ve çok ciddi bir hastalıktı.

Galpir : (*mutsuz bir şekilde*) Merkurius Solwacja!

Salameya : Tam anlamıyla Merkurius Solwacja. İşte Latince öğreniyorum. İlk deneyimimi kocamın üzerinde yapacak olmam beni rahatsız ediyordu. Kutsal

üçlüye güvendim ve tedaviye başladım. Bilgilerime ve gücüme hiç güvenmedim, sadece Tanrı'dan yardım istedim.

Galpir:*(ayağa kalkar)* Ve iyileştirdi. İnanılmaz bir şey ama iyileştirdi.*(öfkelenerek)* Onca tecrübeli Alman ve İtalyan doktorlar vazgeçti ama bu vahşi Litvanya'lı kız başardı! O mein Gott, Tıp ile ilgili hiç bir şey bilmiyorum.

Galpir kızarak ve sargılarını açarak odadan çıkar.

Salameya : Hayat ile ilgili hiç bir şey bilmiyorsun sen Yakub. Ne Alman ne de İtalyan'dı, vahşi Litvanya'lı kızdı senin Madchen'in, senin Gott'un. Sağlığına kavuşan ve Sofya'da benim sayemde zengin olan kocam tekrar beni terk etti ve ilk önce Bosna'ya, oradan da İstanbul'a kaçtı. Bu sefer ona kırılmadım. Ama Tanrı onu cezalandırmış olacak ki, İstanbul'da çiçek hastalığına yakalandı ve öldü.

Oda karanlığa bürünür. Tekrar ışıklar açıldığında Salameya'nın yanında Ayşe vardır.

Ayşe : Ne nankör bir adammış. Sen onun için kendi hayatını riske atmışsın o da kalkıp sana ihanet etmiş. Sana yapmış olduğu bu hakareti nasıl maruz görebildin? Sen çok iyi birisin Salameya Hanım. Yarın gözlerimi tedavi ettirmek için sana geleceğim.

Salameya : Seni tekrar göreceğime memnun olacağım Ayşe.*(özenle)* Seni geçireyim mi?

Ayşe: Gerek yok. Buraya o kadar sık geliyorum ki, yolları ezbere biliyorum. İyi geceler Salameya Hanım.

Salameya : Yarın görüşürüz Ayşe.

Ayşe kapıdan çıkar.

Salameya : Körlerin bizi, gören insanlardan daha iyi tanıdığı söylenir. Kendimi o kör kızın gözleriyle görmek isterim.

II. Olay

Bir kaç gün sonra Salameya'nın odasında, Salameya elindeki merhem kavanozuyla sırtı seyircilere dönük olan Ayşe'nin gözlerine bir şeyler sürmektedir.

Salameya : Sen çok cesur bir kızsın Ayşe. Gözlerini silerken bile hiç bağırmadın.

Ayşe : Dayımın ve diğer akrabalarımın duymasından korktum.

Salameya : Dayının ailesi çok kalabalık mı?

Ayşe : Dört karısı, iki oğlu, beş tane de kızı var.

Salameya : Onlarla yaşamak senin için eğlenceli olmalı.

Ayşe: Benimle hiç kimse ilgilenmiyor. Erkekler bayanların bulunduğu yere girmiyorlar, teyzelerimin de çok işi oluyor, ya dedikodu yapıyorlar ya da pencerenin parmaklıklarından sokaktan gelip geçenleri seyrediyorlar. Bizim evin ikinci katı birinci katın daha dışında kalıyor, bu sayede de bütün sokak baştan sona görülebiliyor. Ustaca bulunmuş bir şey değil mi Salameya Hanım?

Salameya : Önceden Türk evlerinin bu özelliği bana çok tuhaf gelirdi ama şimdi mimarların kurnaz Türk kadınlarını düşündüklerini anlıyorum.(*merhem sürmeyi bitirir*)Ama bütün dünya pencere arkasından görülmez ki...

Ayşe : Kız kardeşlerim pencereden yakışıklı erkeklere bakıp onlarla evlilik hayalleri kurarlardı. Onlardan ikisiyle nişanlandılar bile. Onların tüm dünyaya ihtiyaçları yok.

Salameya : Gerçekten de yok. Memleket memleket gezmek kadınlar için zor bir kaddedir. Bu şekilde gezen kadınlara şanslı demek çok zor. Senin de tüm dünyaya ihtiyacın yok. Yakında sen de evlenecek ve bu sevimsiz evi bırakacaksın.

Ayşe : Evlenmeyeceğim. Kör bir kızı kim ne yapsın?

Salameya : Üzülme ben seni iyileştireceğim ve nişanlın olmak isteyen haddinden çok olacak.

Ayşe gözlerindeki merhemi elbisesinin koluyla silmeye başlar.

Salameya : Budala ne yapıyorsun?(*Ayşe'nin ellerini yakalar*)

Ayşe : (*bağırarak*) İyileşmek istemiyorum. Bırak beni eve gidiyorum ben.

Salameya : Sakinleş biraz. Ne oldu sana?

Ayşe : Görmek istemiyorum.

Salameya : Buyurun cenaze namazına ! Hadi ben nasıl sana her şeyi anlattıysam, sen de bana anlat.

Ayşe : Sevdiğim beni dayımdan istedi ama dayım beni ona vermedi.

Salameya : Neden ?

Ayşe : Dayım, Nedim'in beni almak için yeteri kadar zengin olmadığını söyledi.

Salameya : Dünyanın kuruluşu kadar eski bir hikaye. Peki kim bu Nedim?

Ayşe : Bir öğretmen. Bana hem Türkçe hem de Arapça okumayı öğretti.

Salameya : (*inanmayarak*) Okuman için cimri dayın para mı verdi?

Ayşe : Hayır, sağken babam kendisi verdi.

Salameya : Türkler genellikle kızları için erkek doktor ve erkek öğretmen tutmazlar.(*yana*) anladığım kadarıyla da haklılar.

Ayşe : Babam Gayvaz Paşa basit bir adam değildi. Müzikle, şiirle ilgilenir, yolculuklara kitaplarını, resimlerini götürürdü. Annemi çok seviyordu. Allah onlara

benden başka bir çocuk vermemesine rağmen başka bir kadınla evlenmedi. Hatta bir gün annem genç bir köleyi babama bir mirasçı doğurması için babama hediye etti ama babam kızı mutfakta çalışması için kovdu. Annemin ölümünden sonra babamın çok fazla yaşamaması doğaldır. (*hiçkürmeye başlar*)

Salameya : (*konuyu tamamen değiştirerek*) Ya Nedim?

Ayşe : Ah Salameya Hanım onu bir kez görebilseydiniz. Öyle güzel şiir okur,öyle güzel tambura çalar ve şarkı söyler ki...

Salameya : Tanrı korusun!

Ayşe : Efendim?

Salameya : Yok bir şey. Ben de çok güzel tambura çalıp şarkı söyleyen birini tanımıştım da.

Ayşe : (*hülyalı*) Nedim'in okuduğu bir şiiri hatırladım. Genç erkek bir kızı mutluluk bahçesine, dupduru bir göletin ve sakın bir parkın olduğu yere davet etmiş. Orada bir ejderhanın ağzındaki fiskiyeden çıkan canlı sular ve altın sarayda yaşayan rüzgarlar varmış. Orada en gizli dileklerimiz gerçekleşmiş. Salameya sen şiir sever misin?

Salameya : Tıbbi kitapları daha bir istekle okuyorum.

Ayşe : (*Salameya'ya dokunarak*) Sence mutluluk şehri gerçekten de var mıdır?

Salameya : Olabilir ama nedense bir kez bile benim karşıma çıkmadı. Ya şimdi Nedim'in nerede?

Ayşe : Beni alamadığı için Mısır'a gittiği söyleniyor.

Salameya : Hasta olmana rağmen seni istediğine göre seni gerçekten seviyor olmalı. Çok şanslısın Ayşe. Senden iki kat daha fazla yaşadım ama daha bir erkeğin bile beni gerçekten sevdiğini söyleyerek övünemem.

Ayşe : İkinci kocan da mı seni sevmemişti? Salameya Galpir'in ölümünden sonra neler yaşadın? Senin için çok zor oldu mu?

Salameya : (*anularına dalarak*) Hiç bir şey değişmemiş gibiydi. Hayatımı eskisi gibi kazanıyordum. Ancak Sofya'dan kızımınla taşındık. Savaş başladı. Sırp ve Bulgarlar isyan çıkardılar. Daha güvenli olan ve kısa sürede bir çok hasta bulduğum Vidin'e gittik. On dokuz yaşında olmanın en büyük zorluğu insanların genç ve güzel bir kızın kocasız yaşayamayacağını düşünmeleri ve o kişiyi potansiyel bir ahlaksız olarak, aynı zamanda da kolay ulaşılabilir biri olarak görmeleri idi. Bu yüzden her kadın, kadınlar dünyasındaki taş duvarlar gibi olan bu dedikodulardan korunmak için bir kocası olsun ister. Ama sık sık özgürlüğü ve bağımsızlığı huzura ve edebe feda ediyoruz ve sığınmak için hapishaneye giriyoruz ve evde koruyucu yerine bir despotla karşılaşıyoruz. 1738 yılında kendim ve başkaları için de süpriz olan bir evlilik yaptım ve ikinci kez evlendim.

Işıklar kapanır. Tekrar açıldığında Salameya odada yalnızdır. Daha sonra odada kırk yaşlarındaki Avusturya askeri kıyafetli Yozef Pilştin'i görürüz.

Pilştın :(*somurtarak*) Hanımefendi beni mi istediler?

Salameya : Evet istedim Bay...

Pilştın : Avusturya imparatorluk ordusundan sancaktar Fortunat Yozef Pihelştayn.

Salameya : Peki Pilştın Bey. Size bu şekilde hitab edebilir miyim?

Pilştın : Nasıl isterseniz.

Salameya : Siz Türkler tarafından esir edilmişsiniz.... Neredeydi?

Pilştın : Krayova yakınlarında hanımefendi. Şansımız yaver gitmedi ve ordumuz çok kayıp verdi.Binlerce er ve subay tutsak edildi.

Salameya : Evet, evet. Sizin de bildiğiniz gibi Mehmet Ağa'dan 800 altın karşılığında bunların içinde siz de dahil olmak üzere toplam dört subay aldım.

Pilştın : Tanrı yaptığınız iyiliğin karşılığını versin.

Salameya :Umarım verir. Ben fakir bir doktorum ve hayır yapacak kadar da param yok.Her birinizin ailelerinize 300 altın istediğinizi belirten bir muktup yazmanız gerekiyordu.

Pilştın : Evet yazdık.

Salameya :Bugün kuryem geri döndü ve esirlerim için bana 900 altın teslim etti.

Pilştın : Neden 900 altın. Geri kalan 300'ü nerede?

Salameya : Size Avusturya ordusunda hesap yapmayı iyi öğretmişler. Ben de aynısını düşünmüştüm. Neden 900 altın? Geri kalan 300'ü nerede? Sanırım bir subayın ücretini göndermemişler. Kim için para göndermediklerini tahmin edebiliyor musun?

Pilştın : (*düşünerek*) Ailem Viyana'dan uzakta oturuyor. Mektubun Viyana'ya gitmesi için ilk önce Grats'tan, sonra Ştayermark'tan, aşağı Korneliya'dan ve en son olarak da Laybah'tan geçmesi gerekiyor.Babam mektubu çok geç almıştır, bu yüzden de parayı teslim edememiştir.

Salameya : Parayı bulamamış ya da göndermek istememiş olamaz mı ?

Pilştın : Babam zengin ve soylu bir kişidir. Oğlunu esir olarak bırakmayacaktır.

Salameya : Peki ben seninle ne yapacağım? Yarın arkadaşların yola çıkıyorlar ve evlerine dönüyorlar. Ben de Litvanya'ya, memleketime gitmeyi planlıyorum.

Pilştın: Litvanya da nerede?

Salameya : Polonya ile Moskova arasında. Sizi Mehmet Ağa'ya geri vereceğim.

Pilştın : (*korkarak*) Hanımefendi beni Türklerin eline bırakmayın. Beni de yanınızda Litvanya'ya götürün.

Salameya : (*şaşıarak*) Sizi yanımda mı götüreyim? Ne olarak? Memleketime bir esir götüremem.

Pilştın : Hizmetçiniz ve korumanız olarak.

Salameya :Siz bunda ciddi misiniz Avusturya İmparatorluk Ordusunun sancaktarı Bay...

Pilştın : Fortunat Yozef Kopus fon Pihelştayn hanımefendi.

Salameya : Bay fon bu seyyah doktorun hizmetçisi ve muhafızı mı olacak ?

Pilştın : Hanımefendi siz esirlere nasıl davrandıklarınızı biliyor musunuz?

Salameya : Bilmiyorum. Doktorların esir subaylara davrandıklarından daha mı kötü yoksa? (*güler*) Tamam Pilştın Bey. Sizi Vidin'e yanımda götüreceğim.Sonra da bakarız...

Pilştın : Teşekkür ederim hanımefendi. İyiliğinizin mükafatını göreceksiniz. (*odadan çıkar*)

Salameya : (*arkasından bağırır*) Hey, babanıza Litvanya'ya fidye parasını göndermesi için mektup yazın! (*kısa bir sessizlikten sonra*) Ben bu Avusturya tavusu ile ne yapabilirdim? Onu da peşimden sürükledim ve birlikte Vidin'den çıkıp Rusçik'e gittik. Orada casusu zanlısı olarak tutuklandık. Ama tanrının yardımıyla srbest bırakıldık ve Reç Pospolita sınırına geldik. Yolda benim ve özellikle küçük kızımın esirimize içtenlikle bağlanmamıza rağmen onu yanımda daha fazla götürmem mümkün değildi.Bu yüzden onu Bar'daki bir manastırda fidye parasını beklemesi için bırakmaya karar verdim. Ama Pilştın Bey bu kararımdan pek memnun kalmadı.

Yuzef Pilştın içeri girer

Pilştın : (*huzursuz bir şekilde*) Salameya Hanım beni Cizvitlerin yanında, manastırda bırakmak istediğinizi duydum.

Salameya : Doğru. Peki neden memnun olmadınız? Cizvitler manastırda Hıristiyanlara iyi davranırlar. Babanız parayı gönderdiği zaman da özgürlüğünüze kavuşur ve memleketinize dönersiniz.

Pilştın : Üç tane mektup gönderdim ma hiç birinden de cevap alamadım.

Salameya : Size gerçekten acıyorum ama dördüncü mektubu da yazın.

Pilştın : Bayan Salameya yoksa hizmetimden memnun kalmadılar mı?

Salameya : Aksine çok memnun oldum. Hem hizmetinizden hem de ortaklığınızdan. Ama artık yollarımız ayrılıyor Bay Pilştın. Siz benim esirimsiniz bunun için bir kez daha üzülüyorum. Siz bir subaysınız ve soylusunuz, bir doktorun hizmetçisi olamazsınız. Bu komediye sadece sizi ve paramı korumak için müsaade ettim. Sizinle aramızda 300 altından başka hiçbir bağ yok.

Pilştın : Ah nasıl da yanılıyorsunuz. Salameya bir razı olsanız!

Salameya : Benden daha ne yapmamı istiyorsunuz ? Size yeteri kadar yardımcı olmadım mı?

Pilştın : Eğer beni yanınıza hizmetçiniz olarak almak istemiyorsanız, ben de Cizvitlerin esiri olmak istemiyorum, o zaman beni yanınıza kocanız olarak almaya razı olur musunuz Salameya Hanım?

Salameya : Kocam olarak mı?Aklınızı mı kaçırdınız siz? Cizvitler bu kadar korkunç olamazlar.

Pilştın : Size öyle bağlandım ki Salameya Hanım. Konstantsiya'ya da ...

Salameya : O kadar şakacısın ki, aklınıza böyle bir şaka geldi.

Pilştın : Salameya teklifime lütfen gülmeyin. (Salameya'nın önünde dizlerine çöker)Teklifimde çok ciddiylim. Siz Tanrının nezdinde dulsunuz ben de genç bir erkeğim ve şu andan itibaren sizin esirinizim. Düğünden sonra da beni satın aldığınız zamanlardaki gibi sizin her istediğinizi yerine getireceğim. Böyle sadık ve uysal bir kocayı başka nerede bulabilirsiniz?

Salameya :Dinlemek istemiyorum. Beni rahat bırakın.

Pilştın : Öyle ha!! Beni reddediyorsunuz ve aşkıma inanmıyorsunuz (*dizlerinin üzerinden kalkar*) Size göstereceğim. İlaç dolabına doğru atılır ve içinde kırmızı bir sıvı olan ilaç şişesini kapıp birkaç yudumda ilacı içer.

Salameya : Dur! Deli! Ne yapıyorsun?(*Pilştine doğru koşar*)

Pilştın : (*şişeyi Salameya'ya göstererek*) Umarım içindeki zehirdir.

Salameya : (*şişeye bakarak heyecandan ellerini çırpar*) Bayım bunu neden içtiniz? (*ilacı Pilştın'ın elinden alıp ilaç dolabına geri koyar.*)

Pilştın : (*titreyen bir sesle*) Bana içtiğim şeyin zehir olduğunu söyleyin.

Salameya : (*Biraz aradan sonra*) Evet, ama bunu neden yaptınız ?

Pilştın : (*heyecanla*) Aşkımın gerçek olduğunu göstermek için.

Salameya :(*duygulanarak*) Bayım Şaka yapmıyorsunuz ya !

Pilştın : Evet, bırakın beni öleyim siz de kalpsizliğinizin ve sertliğinizin neye mal olduğunu görün. Belki o zaman bana acırsınız.

Salameya :Tatlım benim tamam sana acıyorum. Ama ben şimdi seninle ne yapacağım?(*elleriyle yüzünü kapatır.*)

Pilştın : Nasıl? Şişenin içindeki gerçek bir zehir değil miydi? (*öbür tarafa*) Her yerde zehirleri böyle büyük şişelerde saklamazlar mı?(*karnını tutarak*) Sancım var. Spazm başladı. Salameya kurtar beni, ölmek istemiyorum.(*oturup sıkıntı içinde etrafına bakar*)

Salameya :(*gülmekten katılır*)Ölmek istemiyor musun?Peki şimdi ne istiyorsun? Tuvalet olabilir mi acaba? (*heyecanla*) Avusturya sancağı Fortunat Yozef Kapus Pihelştayn müsil ilacı içerek ne kadar da kahramanca can verdi.

Pilştın : Ah Salameya !(*karnını tutarak odanın içinde koşar*)

Salameya :(*kısa bir aradan sonra*) İşte bu şekilde onun karısı oldum. Benim için hayatını riske atmıştı.(*üzgün*) Ama doğruyu söylemek gerekirse insanlar evlenir evlenmez değişiyorlar. Eski hizmetçim Pilştın'den geriye kocam Yozefte sadece Konstantsiya'ya olan sevgisi kalmıştı. Evlilik yeminime sadık kalarak kocamı Prens Mihayil Radzivil'in ordusuna yerleştirdim ve o kadar aptaldım ki ona kendi paramla ceket, at, koşum, tabanca ve gerekli olan diğer malzemeleri aldım. Bunları almak için borç almıştım ve borcumu ödemek için Petersburg'a, İmparatoriçe Anna İğanavna'ya bu kez Türk esirlerini kurtarmak ve rus soylularını iyileştirmek için gittim. Yuzef'i orduda hizmet etmesi için, Konstantsiya'yı da manastırda

okuması için Nesvij'de bıraktım. Tehlikeli maceralar yaşadığım Petersburg'dan ayrılıp memleketime geri döndüğümde, uslu ve sakin kocamı bıraktığım yerde bulamadım. Prens Radzivil kendi muhitinden, ayyaşlığı, kavgaları ve ahlaksızlığı yüzünden Pilştin'i ıssız bir köy olan Polesye'ye göndermişti. Ben de kızımı ve Pilştin'i orada aradım.

Odaya üzerindeki Litvanya ordusunun ceketi kötü hale gelmiş, sarhoş Pilştin dalar. Salameya'yı fark eder.

Pilştin : Bakın kimler gelmiş ! Sevgili karım Petersburg salonlarını terk edip ıssız köyümüze misafirlğe gelmiş.*(dalga geçercesine selamlar)* Salamanida Yefimovna memleketinize hoş geldiniz ! *(karısının ellerini öpmeye çalışır.)*

Salameya : *(elini saklamaya çalışır)* Pöf ! Yuzef tamamen sarhoş olmuşsun. Ayakta bile zor duruyorsun.

Pilştin : Evet , sarhoşum. Yapacağım başka bir şey yok ki. Burada balolar ve tiyatrolar yok tatlım.

Salameya: *(İğrenerek)* Ya beni yolda karşılayan o müthiş kadınlar da kimdi?

Pilştin: Pardon, pardon, onlar ne prenses ne de kontesler. Sadece iki basit köylü kadını.

Salameya: Evinde ne yapıyorlar?

Pilştin: Gündüz biri yemek yapıyor, diğeri de çamaşır yıkıyor, gece de...Gece diğerklerinden farkları yok.

Salameya: Tanrım, Yüzeş nasıl bu kadar düşebildin? Sen soylusun, sen subaysın.

Pilştin : Peki ben soylu bir subayken, kocasını yalnız bırakıp, nerede ve kiminle gezdiği belli olmayan sıradan bir doktorla nasıl evlendim?

Salameya : Bunu nasıl söyleyebilirsin Yuzef ? Sana bunca yaptıklarımın sonra ! Beni evlenmeye ikna etmeye çalışırken benim soylu biri olmadığını fark etmedin mi? Kim sadık ve müteşekkir bir koca olacağına, bana saygı duyacağına yemin etmişti?

Pilştin: O zamanlar senin esirindim, ama şimdi senin sahibimim. Uysal olmalısın ve bana seninle evlendiğim için teşekkür etmelisin. Esir tüccarımız Petersburg'dan para getirdi mi acaba? Çok masrafım oldu, borç almak zorunda kaldım.

Salameya : Hangi parayı Yuzef? Bana İmparatoriçe tarafından hediye olarak verilen Türk esirlerini Radzivil aldı ve onlardan fidye parası almadan onları memleketlerine gönderdi. Türkiye'yle düşman olmadığımızı ve onlar esir alıp, fidye parası isteyemeyeceğimizi söyledi.

Pilştin : Fark etmez. Sende para olduğunu biliyorum. Bir çok soylu köpeğini doğurtmuş ve soylu orospularının peklikten kurtulmasına yardımcı olmuşundur.

Salameya : Benden hala para isteyecek yüzün var mı senin? Bıraktığım bütün servetimi savurganca harcadın, Konstansiya'yı ve onun eğitimi için rahibelere bırakmış olduğum parayı manastırdan aldın ve zavallı kızı her gün senin ahlaksızlığını ve sarhoşluğunu görmesi için buraya getirdin.

Pilştin : Konstansiya'yı karıştırma, ben onu seviyorum. Zavallı öksüz annesinin yüzünü bile unutmuş.

Salameya : İhtiyaçların için ne kadar harcadığımı hatırla. Ceket, at, koşumlar, saat, tabanca, tütün kutuları....

Pilştin : Mendilleri unutma !

Salameya : *(bağırarak)* Mendillerin için, yatağın için, her şeyin için para ödedim. Soylu olmadığımı yüzüme vurmaya hakkın yok. *(umutsuzluk içinde)* Tanrım, ne yapacağım ben?

Pilştin : Bilmiyor musun? Sen doktorsun. Üç kuruşa bir zehir al ve onu iç.

Salameya : Sen, sen! Sana bütün yaptıklarım, seni Türklerin esiri olmaktan kurtardığım, için mi zehir içmemi istediğini söylüyorsun? *(kızgın)* Seni Avusturya tavusu, seni Alman öküzü. Bana 300 altınımı geri ver ve Laybah'a git. Domuz Pliştin.

Pilştin : *(tehtidle)* Pliştin değil, Fortunat Yozef Kapus fon Pheliştayn. *(Salameya'ya yaklaşır ve suratına tokat atar)* Bu Avusturya tavusu için *(bir daha vurur)* Bu da Alman öküzü için. *(Salameyayı kolundan tutar)* ve şimdi bir doktorun çamaşırcıdan ve aşçıdan her hangi bir farkı olup olmadığından emin olmak için seninle yatağa gidiyoruz.

Salameya'yı odadan götürür. Bir süre sonra Salameya üzgün bir şekilde kıyafetini ve saçlarını düzelterek geri döner.

Salameya : İşte bu şekilde kocamın hizmetçisine, çamaşırcısına, aşçısına geceleri de kölesine dönüştüm. Üstelik bir de gebe kaldım. Kendimi zaman zaman uykudaymışım gibi hissediyordum çünkü bilinçli olarak böyle bir kaderi seçmez, boynuma ilmeği kendi elimle geçirmez ve sahipten köle durumuna geçmezdim. Ama uyanmam ve bir çıkış yolu bulmam gerekiyordu. Bu konuda parasal yönden sıkıntıda olmamız işime yaradı. Pilştin'in subay maaşı geçimimize yetmezdi ve bu yüzden oğlum František doğurduğum Viyana'ya para kazanmak için gittim. Hemen olmasa da Kral Karl'ın sarayında kendime iyi müşteriler bulabildim ve başka bir yere gitmeyi hiç düşünmedim. Pliştin'a ayrı yaşamak ve kızım Konstansiya'yı yanıma almak istediğimi bildiren bir mektup yazdım. Ama kısa süre sonra kocamdan duygusal bir mektup aldım. Ahlaksız davranışı yüzünden benden özür diliyor, yola geleceğine söz veriyor hatta yola geldiğini yazıyordu. Beni sevdiğine yemin ediyor, çok özlediği oğlumuzu görmek istediğini söylüyor ve ona geri dönmemi istiyordu. Ne yapabilirdim? Kalbim başka, aklım başka söylüyordu.

Kızım Pliştin'in yanındaydı ve Pilştin kızımı bana göndermeye razı olmuyordu. Sözün kısası kocam için çeşitli hediyeler alarak felaketime doğru yol aldım. Nasıl da aptalmışım ben. Pilştin beni sınırdaki karşıladı, çok nazikti ve oğlunu görmenin sevincini yaşıyordu. Hatta yatakta da bana aşçıya yada çamaşırcıya davranıldığından farklı davranıyordu. Eve geldiğimizde bizi bir bayram sofrası bekliyordu. Daha sonra Yuzef yatak odama geldi.

Pilştin odaya elinde tepsiyle girer. Tepside bir şişe şarap, iki şarap bardağı ve meyve vardır.

Pilştin : Yolculuktan yoruldu mu canım? (*Salameya'nın önüne tepsiyi koyar*)

Salameya : Pliştin gerçekten geri döndüğüm için mutlu musun?

Pilştin : Mutluluk mu? Mutluluğumu anlatabilecek bir kelime bulamıyorum. Düşünceli bir karım, güzel bir kızım, sağlıklı bir oğlum var. Başka ne isteyebilirim ki(yere Salameya'nın yanına oturur)

Salameya : Şarabı da ne zaman doldurdun?

Pilştin :Sofradan açılmış şişeyi aldım.(*karısına bardağı verir kendisi de kupayı havaya kaldırır*) Dönüşüne Salameya !

Salameya ve Pliştin şarap içerler

Salameya :Bir gün seninle tekrar yan yana oturabileceğimi hiç düşünmezdim Yuzef. Polesye'de o kadar zor anlar yaşadım ki. Hatırlamak bile istemiyorum.

Pilştin: Nasıl şarabı beğendin mi canım?Elbette Kral Karl'ın Vene'de içtiği şaraplar kadar güzel, sizin de Radvizi'de içtikleriniz kadar kötü değil.

Salameya : Teşekkür ederim şarap çok güzel. Ayrıca şarabı tek başına değil de, benimle beraber içiyor olmandan dolayı çok mutluyum.

Pilştin : Ne kadar mutlu olduğumu tahmin edemezsin canım.

Salameya : Getirdiğim hediyeleri beğendin mi?

Pliştin : Arkadaşlarım kıskançlıktan çatlayacaklar.

Salameya : (*rahatlayarak*)Ah ne iyi ki tekrar benim sevgili Pilştin'im oldun. İyi ki Yozef Fortunat Fon Pihiliştayn değilsin.

Pilştin: Onlar aynı kişi değiller mi?

Salameya : Değiller. Onlar birbirinden çok farklı. Fortunat benden nefret ediyordu hatta arsenik almamı bile istemişti. Ama Pliştin...

Pilştin :(*yerinden kalkıp*) Pliştin de seni o kadar seviyor ki, arseniği kendi alıp şarabına koydu. Hoş geldin karıcığım ve sonsuza kadar elveda!

Salameya : (*inanamaz*) Tanrım! Yozef neler diyorsun sen? Şaka yapıyorsun, sen böyle yapmazsın!(*ayağa kalkmaya çalışır ama gücü yetmez*)

Pilştin : Elveda saf aptalım! Getirdiğin paralar için teşekkürler. Senden ,yurdundan, hemşehrilerinden o kadar usandım ki memleketime seve seve döneceğim.

Salameya : Neden, neden? Seni tutsaklıktan kurtardım, seninle evlendim, sana bir oğlan doğurdum!

Pilştin : Her esirin sahibinden nefret ettiğini ve sahibinin ölümünü istediğini bilmiyor musun? Sana uzun süre katlanmak, kocan, esirin ve hizmetçin olmak zorunda kaldım. Çok bekledim ve nihayet özgürüm, özgürüm! *(fısıltıyla)* Konstantsiya'yı yanımda götürüyorum, Frantişek ise...

Yuzef Pliştin odadan çıkar.

Salameya: Kızımı benden alma! Onu sana vermeyeceğim. İzin vermeyeceğim. *(kendine gelerek Salameya şarap bardağını koklayıp zorlukla kalkar, bardağı alır ve içine çeşitli tozlar, sıvılar karıştırır)* Hayır Fortunacığım o kadar kolay pes etmeyeceğim. Ölmeyeceğim. Doktor olduğumu unuttun mu yoksa? Şarabıma koyduğun zehrin daha kuvvetli olması gerekiyordu. *(panzehir yapar ve çırpınarak içer)* Belki de Pliştin kızım Konstantsiya'yı alacağını söylemeseydi yaşamak için o kadar çok mücadele etmezdim. Tanrı'nın isteğiyle ölükten kurtuldum. Pliştin ise Radzivil'in askerleri tarafından durdurulup tutuklanmış. Ben özür diledim ve benim ricam üzerine hemen serbest bırakıldı. Ama onunla bir daha ne görüşmek ne de yaşamak istedim. Çocuklarımı Pototskaya Hanım'a bırakıp ya esir bulmak ya da paralarımı almak için Türkiye'ye yola çıktım. Yolda domuz Pliştin kendini yeniden hatırlattı ve sınırda geçirdiğimiz tek gece yüzünden hamile olduğumu anladım. Burharestteyken oğlum Stanislav doğdu ve onunla Türkiye'de birkaç sakin sene yaşadık.

Işık söner, tekrar açıldığında Salameya'nın yanında Ayşe vardır.

Ayşe : Hiçbir zaman evlenmeyeceğim. Bütün erkekler senin Pilştin gibi oluyor herhalde.

Salameya : *(inanarak)* Hepsi değil. Senin Nedimin gibi olanlar da var.

Ayşe : Ama bizim birlikte olmamızı Allah istemedi. Sanırım Edirne'li vergi toplayan ihtiyar, iğrenç bir adam beni bekliyor olacak. Kısmet!

Salameya : *(anlamıyor)* Kısmet mi?

Ayşe : Evet demek ki benim kaderim böyleymiş.

Salameya : Kısmet falan değil. Sizin Nedim'le birlikte olmamanızı Allah değil, Ali dayın istemedi. Üzülmeyin. Her şeyin yoluna gireceğini hissediyorum.

Ayşe : *(tereddüt ederek)* Peki Pilştin'in ne kadar tehlikeli biri olduğunu kalbin hissetmedi mi?

Salameya : Kalbim kendimle ilgili olan şeyleri hiç bir zaman hissetmemiştir ama diğer insanları her zaman kurtarmıştır. Sana da yardımcı olacaktır.

II. PERDE

III. Olay

Bir kaç gün sonra Salameya'nın odasında ev hanımı masa başında oturmakta, özenle bir şeyler yazmaktadır.

Salameya : *(yüksek sesle)* Türk gelenek ve görenekleri hakkında... Bir Türk erkeği evinde yatak, tencereler, kaseler, bakır masa mum ve ev işlerinde gerekli olan diğer malzemeler olmadıkça evlenemez. Erkek annesini, ablasını ya da kadın akrabalarından birini bir kızı ya da dulunu istemeye gönderir ve kadınların beğendikleri biri erkeğin karısı olur.

Kapının çalındığı duyulur.

Salameya : Kim var orada? Girebilirsiniz (yazmaya devam eder) Düğün zamanı güvey gelinin odasına imamla ve başka insanlarla girer. İmam yani din adamı 'Burada böyle bir kız var mı?' *(mesela Ayşe)* diye sorar.

Odaya genç bir Türk girer.

Nedim : Hanımefendiye Allah kolaylık versin

Salameya : *(kafasını kaldırır ve yabancı misafirine bakar)* Buyurun efendim.

Nedim : Bana sizin İstanbul'daki en iyi göz doktoru olduğunuzu söylediler *(susar)*

Salameya : Bilgili insanları dinliyor olmanıza sevindim.

Nedim : *(nefes alır)* Bilgesiz ve doktorsuz yaşamıyor.

Salameya : Gözlerinde bir rahatsızlık mı var?

Nedim : Hayır . Nişanlım Ayşe'yi iyileştirmenizi rica etmek için geldim. *(Doktorun evinin Ayşe'nin evine bu kadar yakın olmasından şaşkınlık duyarak)* Allah göçmen kuşun yuvasını yapar demekle doğru söylemişler.

Salameya: *(şaşkınlıkla)* Ayşe'nin nisanlısı mısın sen?

Nedim : *(Salameya'ya bir kase para uzatarak)* İşte ücreti .

Salameya : *(alayla)* Ne kadar var burada?

Nedim : *(övünerek)* 100 altın.

Salameya : *(gülerek)* Genellikle iki kat daha fazlasını alırım.

Nedim : *(şaşkın şaşkın)* Ama ben de daha fazlası yok. Ancak bu kadarını kazanabildim. *(umutla)* Ama biraz beklemeye razı olursanız... Sultan kütüphaneciliği görevi için müracaatta bulundum. Vezir Ragıp Paşa şiirlerimi okuma lütfunda bulunur da onları beğenirlerse...

Salameya : Adın Nedim mi?

Nedim : Evet. Adımı nereden biliyorsunuz? *(alçak gönüllülükle)* Şiirlerimi mi okudunuz yoksa?

Salameya : (*gölerek*) Ragıp Paşa bana onlardan bahsetmişti sanırım.

Nedim :Oo! Vezir Ragıp Paşa çok bilgili bir insandır. Kendisi çok güzel şiirler yazar. Genç şairleri, müzisyenleri de himaye eder.

Salameya :(*alayla*) Mısır'dan döneli çok oluyor mu?

Nedim : (*şaşkın*) Üç gün önce. (*tedirginleşerek*) Ayşe'yi iyileştirmeyi kabul ediyor musunuz?

Salameya : Yalnız bunu için mi para biriktiriyordun?

Nedim : Hayır. Önceleri düğünümüz için para biriktiriyordum. Ama daha sonra onun görmesinin daha önemli olduğunu düşündüm.

Salameya :Sen bu parayı Ayşe'nin iyileşmesi için verdikten sonra, dayısının Ayşe için daha zengin bir nişanlı bulabileceğini hiç düşünmedin mi?

Nedim : (*korkarak*) Böyle mi düşünüyorsunuz? (*nefes alıp*) İyi balın alıcısı çok olur diye düşünür.

Uzun bir aradan sonra

Nedim : Ahmet sultanın şairi Nedim'in kırk yıl önce yazmış olduğu bir şiir var, daha önce duydunuz mu?

Salameya : (*emrederek*) Okuyun da dinleyeyim.

Nedim : (*şaşkın*) İstiyorsanız...(*yüksek sesle okumaya başlar*)

SA'D-ABAD

Bir safa baş edelim gel şu dil-i naşada
 Gidelim sev-i revanım yürü Sa'd-abad'a
 İşte üç çifte kayık iskelede amade
 Gidelim serv-i revanım yürü Sa'd-abad'a
 Gülelim oynayalım kam alalım dünyadan
 Ma-i Tesnim içelim çeşme-i nev peydan
 Görelim ab-ı hayat aktığı ejderhadan
 Gidelim serv-i revanım yürü Sa'dabad'a
 Geh varıp havz kenarında hıraman olalım
 Geh gelip Kasr-ı Cihan seyrine hayran olalım
 Gah şarkı okuyup gah gazel han olalım
 Gidelim serv-i revanım yürü Sa'dabad'a

Salameya :(*keserek*) Yeter! Böyle bir şehir gerçekten de var mıymış?

Nedim : Varmış. Sadabad Sultan Ahmet'in emriyle İstanbul'un yakınlarında bir yerde kurulmuş. Orada çok güzel parklar, ağaçlı yollar, tertemiz göller varmış.

Tarlalarda yüzlerce çeşit lale bitirmiş. Yeniçeriler ayaklandıkları zaman Sadabad yıkılmış ve Nedim de aynı zaman da ölmüş.

Salameya : Tam düşündüğüm gibi mutluluk şehriden sadece yıkıntılar kalmış. Nedim paranı al, bunu da al (*çekmecedan bir kase daha çıkarıp şaşkınlamış olan Feyzzullah'a uzatır*) ve Ayşe'yi istemeyi bir kez daha dene. Ali Ağa'nın bu sefer seni reddetmeyeceğini düşünüyorum. Ben de kızın gözleriyle uğraşayım. Ama bu bizim sırrımız olsun.

Nedim : (*heyecanla*) Ama size minnet borcumu nasıl ödeyeceğim. Ben bu parayı kabul edemem.

Salameya : Size düğün hediyem olsun. Minnet borcunu daMısır yollarını iyi hatırlıyor musun?

Nedim : Evet , yoldayken not bile almıştım.

Salameya : O zaman bana Kudüs'e giden en iyi yolu anlatırsın.

Nedim : Kudüs'e haç ziyareti için mi gitmek istiyorsunuz Salameya Hanım? (*saygıyla*) Hanımefendi siz mukaddes bir kadınsınız.

Salameya : Şimdi git Nedim. Bana sonra Ayşe'yi nasıl istediğinizi anlatırsın.

Nedim : Allah yaptığınız iyilikleri karşılıksız bırakmasın.

Salameya : 'Mukaddes bir kadın' sadece bir Türk erkeğinden böyle sözler duyabilirsiniz. (*dayanamayıp*) Adonis'e o kadar çok benziyor ki! (*kızarır*) Hayır hiç benzemiyor. (*masaya oturup yazdıklarının üzerine eğilir.*) Demek imam girer ve 'Burada böyle bir kız var mı? (mesela Ayşe)' diye sorar. Onun yerine arkadaşı cevap verir. 'Var.' 'Sadakatın, vicdanın ve aşkın adına (mesela Nedim'i) sevdiğine yemin ediyor musun?' diye sorar .Bu sefer kız kendisi cevap verir: 'Allah bizi ayırıcaya kadar! Bu sözlerle merasim biter. Ve yeni evliler yalnız kaldığı zaman erkek kızın başındaki kırmızı örtüyü kaldırır ve ilk kez onu görmüş olur, onu öper, genç kız da bir çubuğa tütün doldurup kocasına uzatarak ona itaat ettiğini gösterir.

Duvardaki gizli kapıdan Ayşe girer ve Salameya'ya doğru yaklaşır.

Ayşe (*üzgün bir sesle*) İyi akşamlar Salameya Hanım. Ne yapıyorsunuz?Yeniden hatıralarınız mı yazıyorsunuz?

Salameya : Hayır. Bu seferlik senin geleceğini .(*defterini kapatır ve Ayşe'ye sarılmak için masadan kalkar.*) Neden o kadar üzgünsün?

Ayşe : Kötü bir rüya gördüm. En son bana anlatmış olduğun o alçağı gördüm. (*düzelterek*) Özür dilerim, kocanızı yani.

Salameya : Güzel gerçekleri görmek, kötü rüyalar görmekten daha iyidir. Gözlerini göster. (*sargıyı açar*) Mükemmel. Gözlerin neredeyse iyileşmiş. Ormancıl menekşe merhemini sürmeye devam edersek yakında dünyayı görebileceksin.

Ayşe : Siz buna inanıyor musunuz Salameya Hanım?

Salameya : Eğer Tanrı bize yardım ederse! Biraz bekle. *(dolaptan merhemi alıp Ayşe'nin gözlerine sürer)*

Ayşe : Ya Allah Ayşe'nin kör olmasını istiyorsa ve biz Allah'a karşı çıkıyorsak?

Salameya : Aptalca konuşma. Tüm hastalıklar şeytandandır.

Ayşe : *(ısrarla)* Peki sen bana Tanrı'nın Galpir'i çiçek hastalığıyla cezalandırmış olduğunu söylememiş miydin?

Salameya : *(kızır)* Tanrı beni sana her şeyi anlattığım için cezalandıracak. Hafızan çok iyi ve hayal gücün çok kuvvetli.

Ayşe : *(düşünerek)* Ben gözlerimi iyileştirmene razı olacaktım sen de bana hayat hikayeni anlatacaktın anlaşmamızı hatırlıyor musun?

Salameya : Nasıl bir kızsın sen? Bir de sana para verseydim bari! *(elleriyle ağzını kapatır)*

Ayşe üzülüp boynunu omuzlarının arasına çeker, gözlerine sargıyı bağlar ve gizli dirişe doğru yürür.

Salameya : Özur dilerim Ayşe! *(Ayşe'ye yetişip Ayşe'nin yüzünü kendine doğru çevirmeye çalışır)* Ağzımdan kaçiverdi. Senin küçük alıngan bir kız olduğunu unuttum. *(Ayşe'ye sarılır)*

Ayşe : *(Salameya'ya sokularak)* Hayır ben özur dilerim Salameya Hanım. Senin iyiliğine ben nankörlükle karşılık veriyorum.

Salameya : *(Ayşe'yi öper)* Harikulade bir kızsın Ayşe.

Ayşe : Haberin olsun Salameya Hanım, Seni çok seviyorum.

Salameya : Ben de Ayşe . Rahatça otur. Bugün hayat hikayemi anlatmayı bitireceğim. Ama korkarım mutluluğuna mutluluk eklemeyecek. Tam tersinin olmasını o kadar çok isterdim ki...

Ayşe masanın üstüne oturur ve Salameya anlatmaya başlar.

Salameya : İkinci kez Türkiye'de bulunduğum zamanda da başarılı tedaviler yapmıştım. Param vardı, huzurluydum ve soylu insanların saygısını kazanmıştım. Keşke Tanrı'ya şükrederek sakince yaşamıma devam etseydim. Ama felaketime yani memleketime yeniden gitmek istedim. *(oda karartılır)* Tanrı'nın isteğimiydi yoksa benim kötü talihim miydi sebebi bilmiyorum ama Komenets-Padolski'ye gidince adını şimdi söylemek istemediğim bir erkekle karşılaştım. Bana büyük aşkını anlatan şarkılar söylüyor ve tambura çalıyordu. Işık açılır ama Ayşe odada yoktur. İçeri Adonis adlı soylu, genç, yakışıklı, son taşra modasına göre giyinmiş bir erkek girer.

Adonis : Ünlü şehrimize teşrif ettiniz hanımefendi!

Salameya : Konukseverliğiniz için teşekkür ederim. Ama sizinle daha önce görüşmemiştik sanırım.

Adonis : Nasıl? Şehrin meydanında bugün görüştük ya !

Salameya : (*şaşıracak*)Meydanda mı? (*anımsayıp*) Ha, at arabamla meydandan geçerken bir birikintinin arasında kollarında iki kız olan bir erkek kalmıştı. O adam siz miydiniz?

Adonis : Evet. Sizin yüzünüzden baştan aşağı çamura bulandık.

Salameya : Ben de sizin yüzünüzden baştan aşağı küfre bulandım.

Adonis : Ama sonra başınızı arabadan çıkartıp küfrederek cevap verdiğinizde hayranlıktan kızların ikisini de çamura düşürdüm. Böyle küfretmeyi de nereden öğrendiniz?

Salameya : Petersburg salonlarından ‘meraklı’ Bey.

Adonis : (*kendisini tanıtır*) Adım Adonis.

Salameya : Benim de Afrodit.

Adonis : Buralarda herkes bana Adonis der. Sizin adınızın da Salameya olduğunu biliyorum.

Salameya : Peki buralardaki Adonis Bey benden ne istiyor acaba? Arkadaşlarınızın elbiselerini çamura batırdığım ya da onurlarını kırdığım için benimle duello yapmak istiyorsanız bu durumda silahı tercih ediyorum.

Adonis : Doktor Hanım şaka mı yapıyorlar?

Salameya : Demek doktor olduğumu da öğrendiniz. Belki de kollarınızda iki kız tutmaktan dolayı aşırı derecede çaba harcadınız, hastalandınız ve bu yüzden size yardım etmemi istemek için geldiniz.

Adonis :Salameya Hanım benimle dalga geçiyor, ben ise gördüğüm anda size aşık oldum ve sizi avukat beylerin balosuna davet etmek için geldim.

Salameya : Beni mi? Baloya mı? (*gülmekten kırılır*) Kamentsa’nızda ne kadar ilginç töreleriniz var. Siz benim iki kez dul kaldığımı üç kez de anne olduğumu biliyor musunuz?

Adonis : Tekrar şaka yapıyorsunuz.(*Salameya’yı baştan aşağı tedirginlikle süzer*) Dulsanız ne olmuş? Benimle baloya geliyor musunuz?

Salameya : Hayır. Şaka yapmıyorum. Sizinle hiç bir baloya gitmiyorum. Ben namuslu bir kadını ve yolculuktan yorumdum. Hayatımı bir Kamenetsk birikintisinde bitirmek istemiyorum. O zaman belki de Salameya Hanım benim de baloya gitmeyip burada kalarak kendisine şarkı söylememe izin verir.

Salameya : (*şaşıracak*) Şarkı mı? (*Şaka yapmaya çalışır ama genç soylunun onda merak uyandırdığı belli olmaktadır*) Meğer beyefendi Adonis değil de Orfey’miş.

Adonis : Şarkı söyleyip bandura çalıyorum. Babam bunun soylu işi olmadığını söylemekle haklı aslında . Bandura çalarak, alçak tatlı bir sesle şarkı söylemeye başlar.

Kalbim bana,
 Zaman bizi ayırsa da
 Herkese ve her şeye aykırı olsa da
 Sonsuz bir özveriyle
 Son nefesime kadar
 Seni sevmeye devam edeceğini söylüyor.
 Dağların ardına da gitsen
 Denizleri geride de bıraksan
 Gittiğin yerlere geleceğim.

Şarkı söylemeyi bitirerek sadece bandıra çalmaya başlar. Salameya odanın ortasına büyülenmiş gibi gelir.

Salameya : Kolunda iki kadınla su birikintisinde kalan bir erkeğe inanılır mı hiç? Tabii ki inanılmaz ama ben inanmıştım işte.

Adonis : (*nefes alıp*) Ömrüm boyunca ne bir kızı ne de bir dolu seni sevdiğim kadar sevemezdim.

Salameya : Bu saf masala inanmıştım. Ben ki akıllı, saygın, üç çocuklu bir kadındım ve kendisine lâkap takılan bir adama nasıl da aşık olmuştum. Otuz yaşına kadar hiç kimseyi sevmemiş, hiç kimse tarafından da gerçekten sevilmemiştim. Belki de bunun için ona aşık oldum. O da o kadar güzel şarkı söylüyor, o kadar güzel bandura çalıyordu ki.

Adonis : (*şarkı söyler*)

Senin gözlerinle büyüledim
 Neden beni uyutmuyorlar?
 Kalbime neden hüznün veriyorlar?
 Güzelim benim!
 Şefkatle sev beni,
 Hüznümün nedeni olma.

Salameya : Kamenets'te henüz çok az bir süre yaşamış olmama rağmen hayranımın adının ayyaşa, zamparaya, ve aylağa çıkmış olduğunu öğrenmiştim. Ama o da bunu benden saklamıyordu.

Adonis : Salameya senden önce nasıl düzensiz, basit bir hayat sürdürdüğümü keşke bilebilseydin. Ama aşkımız beni değiştirdi. Sen beni adam ettin.

Salameya: Ona çok acıyordum ve geçmişini yüzüne vurmaya da gerek görmüyordum. Ona özen göstermeye başladım. Elbiseler aldım, para verdim sonra da benim sırtıma yük olmasın, kendi ayakları üzerinde durabilsin diye Adonis'i

gerçekten nasıl adam ederim bunu düşünmeye başladım. (*Adonis'e*) Bak sevgilim, kendin için bir iş seçmelisin.

Adonis : Ben de ne zamandır bu konuyu düşünüyorum, ama nasıl bir iş?

Salameya : Mesela orduda görev yapabilirsin ?

Adonis : Ya aniden Türklerle bir savaş çıkarsa? Ya beni öldürürlerse?

Salameya :Sana bir parça toprak, bir öküz, inek ve koyun alabilirsem sen de kendin için köylü tutarsın ve toprağını işletmeye başlarsın.

Adonis : Ya öküzüm , ineğim ve koyunum ölürse ben ne yaparım? Hem benden bir çiftçi olur mu hiç?

Salameya : O zaman ticaretle uğraş. Sana para veririm, sen de bir fuara gidip mesela Hotin'dekine oradan çeşitli tatlılar, hurma, kuru üzüm, pirinç alırsın sonra da Lvov'da karına satarsın.

Salameya : Ben Yahudi miyim yoksa Polonya'lı bir subay mı?

Salameya : O zaman sevgilim senin için sadece geriye bir iş kalıyor o da sırtıma yük olmaya devam edip bandura çalman.

Adonis : (*çalmayı bırakıp*) Tamam Salameyacığım, bana kızma. Para ver ben de hurma işi için Hotin'e gideyim.

Salameya masaya yaklaşır, çekmecedan para alıp Adonis'e verir. Soylu parayı elinde tartar ve neşeli bir şarkı söyleyerek odadan çıkar.

Adonis : Ben yokken üzülme, hasretimi çekme. Çok çabuk döneceğim.(*kapıdan çıkar, biraz sonra geri gelir, bandurasını alır ve çıkar.*)

Salameya : Onun çok çabul dönmesi bir haftadan uzun sürdü. Hotin fuarı bitmişti ama sevgilim bir türlü dönmüyordu. Sadece elden mektupları geliyordu. Mektuplarında aşkından, çektiği ıstıraptan bahsedip, güzel sözler yazıyordu. Ama sonuncu mektubu en ilgi çekicisiydi.

Kapının çalındığı duyulur. Salameya odadan çıkar ve elinde bir mektupla geri döner.

Salameya : Sebastiyen Zadavskiy adında sarhoş bir soylu gelmiş ve Adonis'ten mektup getirmişti. Eve girmemiş, başka birine daha mektup götüreceğini oradan da hemen Kiev'e gitmesi gerektiğini söylemişti. Ve mektubu okumaya başladım. (*mektubu açar*)

Adonis : Sevgilim Malutka! Güneşim, sana iyi bir haberim var. Artık Komenets'e tatlı sözlerim, sefkatli öpücüklerim, ve değerli hediyelerimle dönüyorum. Sana uçarak geliyorum. Seninle bir kaç gün eğleniriz, doktoruma da geç geldiğimi söylerim. Onun için evde ol kediciğim, hiç kimseyi eve kabul etme ve beni bekle. Yaramazın Adonis!

Salameya : ‘Malutka, Malutka’ Şehrin en bildik orospusu. Paramı onun için harcıyordu demek (*acı ile güler*) Salameya, Salameya ne zaman akıllanacaksın sen?

Odaya Adonis dövülmüş bir köpek gibi ürkekçe girer.

Salameya : Bir hafta sonra Adonis kendi ayağıyla geldi. (*Adonis’e*) Ünlü şehrimize hoş geldiniz!

Adonis : (*koynundan küçük bir paket çıkarır*) İşte! (*Salameya’ya verir*) Senin için!

Salameya : Bu ne?

Adonis : Hurma

Salameya : Ya geri kalan üç at arabası nerede?

Adonis : Hotin’den çıktığımda haydutlara rastladım. Meğer ticaret yapmak ne kadar da zormuş. Keşke orduda görev yapsaydım.

Salameya : Haydutlar sana saldırdılar, üç araba hurmayla kuru üzümü yediler, sonra da yüzünü tırmaladılar öyle mi?

Adonis : (*tırmalanmış yüzünü eliyle kapatır*) Dövdüler.

Salameya : Haydutların başının adı Malutka mıydı acaba?

Adonis : (*somurtkan yüzüyle*) Sarhoş Zadavskiy mektupları karıştırmış, seninkini Malutka’ya, Maluka’ninkini de sana getirmiş.

Salameya : Bunun için mi Malutka hanım yüzünü tırmaladı?

Adonis : O mektupta senin için o kadar çok şefkatli söz vardı ki Salameyacığım, Malutka kudurdu.

Salameya : Ben Malutka değilim, yüzünü tırmalamayacağım. Sadece hediye olarak verdiğim her şeyi topla ve cehennemim dibine git. Birikintine geri dön, gözüme de bir daha gözükme!

Adonis : (*Salameya’nın önünde dizlerine kapanır*) Salameya özür dilerim. Senden önce nasıl biri olduğumu, nasıl bir hayat sürdürdüğümü hatırla. İlk kez gerçekten aşık oldum. Seni ölümüne seviyorum. Ama hemen değişmenin, çamurdan temizlenmenin o kadar kolay mı olduğunu düşünüyorsun? Ama benim karım olmaya razı olursan inan her şey çok farklı olacak.

Salameya : Hiç bir zaman karın olmayacağım. Hepsi bu kadar da değil. İnsanlar bana gülüyorlar : akıllı namuslu bir kadın bu yolsuz çapkınla nasıl birleşir! Yapmacık aşkını da al ve yıkıl karşımdan!

Adonis : Salameya acı bana ! Unutma ki Tanrı günahkarları affeder ve onları affettiği için_kirleneceğinden korkmaz. Sen Tanrıdan daha mı temizsin yoksa? Bana son bir şans daha ver! Sensiz mahvolurum Salameya (*hıçkırır*)

Salameya : (*nefes alarak*) Tanrıdan daha temiz değildim, daha adil de değildim. Merhametli Tanrının çok kez günahlarımı ve suçlarımı affettiği de doğrudur. Bana yakın olan insanları _affetmemeye hakkım var mıydı? (*Adonis’e*) Tamam başımın belası sana bir şans daha veriyorum.

Adonis : (*sevinçle*) Hotin'e hurma için yeniden mi gideceğim?

Salameya : Hayır ben gideceğim. Konstantsayla Lvov'a gideceğim. Kızım manastıra kapanmak istiyor. Ben ise evlenme zamamının geldiğini düşünüyorum. Evimi, malımı ve çocuklarımı sana bırakıyorum.

Adonis : Şaka mı yapıyorsun Salameya ? Benim hiç bir zaman yüz altınım bile olmadı.şimdi ise evin, malların. Bir de çocukların.Bana gerçekten her şeyi bırakabilir misin?

Salameya : Hizmetçi Magda çocuklarıma bakacak. Seni de evin sahibi olarak bırakıyorum. Senin nasıl bir ev sahibi olduğunu göreceğiz. Nasıl bir adam olduğunu da tabii. Hoşçakalın! (*odadan çıkar*)

Adonis : (*arkasından bağırır*) Sağ ol Salameya !Sana ispatlayacağım ! İspatlayacağım göreceksin! (*bandurasını alır ve çalıp söylemeye başlar.*)

--Ah sevgilim bana bir daha hiç gelmeyin.

Benim genç aklımı başımdan almayın

--Seni severken nasıl gelmeyeyim sana ?

Sen de sevdiceğim kapılarını aç bana.

Salameya odaya girer. Omuzlarında yol trançkotu vardır.

Salameya : (*dertle*) Bir ay boyunca evden uzakta kalmıştım. Konstantsıya umutsuz aşkı yüzünden manastıra kapanmaya karar vermişti. Ama çabalarım sayesinde kızımın umutsuz aşkı mutlu bir şekilde sonuçlandı ve kızımın düğününde genç Astrovskiy ile dans ettim. Bu sırada Adonis evimde oturuyor, şarap içiyor, bandura çalıyor ve Magda'nın çocuklarla nasıl ilgilendiğine bakıyordu. Ama daha sonra beraber içip şarkı söylemeye başlamışlar. Hatta içmekle ve şarkı söylemekle de kalmamışlar....Küçük oğlum Stanislav hiç bir şey anlamadığı için onları rahatsız etmiyormuş. Ama korkunç Frantişak çocuk gördüklerini annesine anlatmasın diye oğlumu bodruma kapatmış. (*titreyen bir sesle*) Ve orada zavallı oğlum toprağa yatıp üşütmekten hastalanmış ve ölmüş. Korkan Magda hemen evden kaçmış, Adonis ise bütün değerli eşyaları arabaya toplamaya başlamış. Oğlumun öldüğünü yabancılardan öğrendim.

Adonis bandura çalarak hüznü bir sesle şarkı söyler.

Yoksulluk içinde olsam da, kahır çeksem de

Sevgilimi çayırdaki ak ağaç gibi yalnız bırakıyorum.

Yoksulluk çeksem de , canım sıkılsa da

Sevgilimden güvercinin sevdiğinden ayrıldığı gibi ayrılıyorum.

Salameya Adonis'e yaklaşıır.

Adonis : (*şaşkın şaşkın*) Salameyacağım....Seni gelecek hafta bekliyordum iyi ki erken geldin. (*nefes alıp*) Ne kadar büyük bir derdimiz var bir bilsen

Salameya : Tanrı affeder. Tanrı her şeyi affeder ahlaksız şaklaban! Ama ben affetmiyorum. Merhametli Tanrına sığın köpek soyu! (trençkotunun altından tabancasını alarak Adonis'e yöneltir.

Adonis : Salameya be suçsuzum!...

Salameya ateş eder ve Adonis yere düşer. Salameya ölmüş kavalyesinin yanına yere oturur.

Salameya : İşte bu kadar . Hayatımdaki aşk, hayal kırıklıkları ve yalandan yapılmış olan itiraflar sona erdi. Hayatım da bitti. Affet beni Meryem ana!

Biraz önce bayılmış olan Adonis emekleyerek odadan yavaş yavaş çıkar.

Salameya : (*Adonis'in kaçtığını fark eder.*) Canlı köpek. (*kederle gülümser*) Demek ki aşk öldürülmüyormuş. Bu aradan bile tutturamadım.

Işık kapanır. Açıldığı zaman Salameya'nın yanında Ayşe'yi görürüz. Salameya sanki acısını tekrar yaşıyormuş gibi suskun bir şekilde oturmaktadır. Ayşe de suskundur. Ama daha sonra dayanamayarak ağlamaya başlar. Ayşe'nin gözyaşları Salameya'yı gerçek dünyaya döndürür.

Salameya : Sana hikayemin mutluluk getirmeyeceğini söylemişim. Ağlama Ayşe. Maalesef aşk tehlikeli bir şey.

Ayşe : (*hıçkırarak*) Bu evin çok eski olduğunu ve yıkılmak üzere olduğunu sana söylediğimi hatırlıyor musun Salamaya? Sen de bana bu yüzden mi burada dolaşmayı sevdiğimi sormuştun. Evet bu yüzden.

Salamaya: Ne yüzden?

Ayşe : Buraya gelip yere oturuyordum ve evin yıkılacağı zamanı sabırla bekliyordum. Ama sonra seninle tanıştım ve bu fikrimden vazgeçtim. Ama şimdi.... Hadi beraber bekleyelim Salameya Hanım.

Salameya : (*Ayşe'nin başına okşar.*) Hadi. Ama evin yıkılacağı zamanı değil, Nedim'le evleneceğin zamanı bekleyelim.

Ayşe : (*küserek*) Nedim de Aadonis gibi bir yalancı. İyi ki Mısır'a gitmiş. Onu sevmiyorum.

Salameya : *(ilgisiz)* Bu arada, onun döndüğünü duydum.

Ayşe : *(heyecanlı)* Doğru mu ? bunu size kim söyledi? *(Salameya'nın elini sarsar)* Onu nerede görmüşler?

Salameya: Ne kadar şevklisin öyle! Bir de sevmiyorum, evin yıkılmasını bekleyelim diyorsun. Nedim Mısır'da biraz para kazanmış. Bu Ayşe kimse, onun için şiirler yazmış, onları vezire verip sultan kütüphanesindeki bir iş için müracaatta bulunmuş.*(yan tarafa)* Şiirlerin nasıl olduğunu bilmiyorum ama vezirin karısını defalarca migreni yüzünde tedavi ettim ve bence o işi alacak. *(dışından)* Seni istemesini bekle Ayşe.

Ayşe : Kurumuş olan pınardan tekrar su çıkar mı? Nedim beni unutmuş olabilir.

Salameya : Ya şiirler? Hayır Ayşe şüphen olmasın. Bu arada mutluluk şehrinin gerçek olduğunu öğrendim. *(üzülerek)* Ama ondan geriye sadece yıkıntıları kalmış.

Ayşe : Yıkıntılarını bile olsa keşke görebilseydim.

Salameya : *(bir şekilde)* Artık bir şeyleri görmek istediğine göre yakında iyileşeceksin demek.

Ayşe : Ah Salameya Hanım ne kadar mutluyum. Seninle karşılaştığım için Allah'a şükrediyorum.

Birbirlerine sarılmış olan Salameya ve Ayşe odanın ortasında dururlar.

IV.Olay

Salameyanın odası boştur. Dolapta ilaçlar ve tıbbi malzemeler yoktur. Masadan kitaplar koybolmuştur. Ev sahibi de ortada yoktur. Sadece giysi sandığı eski yerinde durmaktadır. Gizli kapıdan Ayşe girer.

Ayşe : *(mutlu bir şekilde)* Evleniyorum Salameya Hanım. *(boş odanın sessizliğine kulak kabartır)* Kimse yok mu? *(sandığa oturur)* Gökyüzünü, güneşi ve Nedim'i görmeyi her zamankinden daha çok istiyorum. Mutlaka iyileşmeliyim. Yoksa çocuklarıma nasıl bakabilirim, kocama nasıl yaranabilirim *(sandığa yatar ve uyur)*

Yakub Galpir ortaya çıkar elinde küçük bir havan vardır.

Galpir : Ayşe müsül ilacını neden hazırlamadın?

Korkan Ayşe sandıktan kalkar.

Galpir : Mein Gott, bana nasıl bir kadın verdin! Müşterim şurubu beklerken bu burada uyuyor! İşe başla tembel!

Havanı Ayşe'ye verir. Şaşırılmış olan Ayşe tek bir kelime bile söyleyemez. Havanı alıp boyun eğerek özene özene ilacı dövmeye başlar. Galpir sinirli sinirli odada dolaşmaktadır. Çıplak ayaklarıyla Yuzef Pilştin ortaya çıkar ve çizmesini aramaya başlar.

Pilştin : Ayşe çizmem nerede? (*Sandığın arkasından çizmelerini bulur ve inceleyerek bakar*) Neden kirliler? (*tehdit ederek*) Tanrı'nın cezası sana sorumluluklarını yaptırmasını bilirim ben.

Ayşe havanı bırakıp Pilştin'a doğru koşar. Elbisesinin kollarıyla çizmeleri temizlemeye başlar.

Pilştin : Parlatıncaya kadar! Unutma ki senin kocan Avusturya ordusunun sancaktarıdır.

Tamburasını elinde tutan Adonis belirir. Oyun masasına oturur ve tamburasını akort eder.

Adonis : Ayşe bana şarap koy! Çabuk! Susuzluktan ölüyorum.

Ayşe Pilştin'ın çizmesini bırakır ve Adonis'e şarap koymak için koşar. Korkudan kör olduğunu bile unutmuştur ve sanki her şeyi gören biriymiş gibi yapar.

Adonis : (*şarabı içince avaz avaz bağırarak şarkı söylemeye başlar.*)

Bir safa baş edelim gel şu dil-i naşada
Gidelim sev-i revanım yürü Sa'd-abad'a
İşte üç çifte kayık iskelede amade
Gidelim serv-i revanım yürü Sa'd-abad'a

Pilştin : Ayşe çizmem! Daha ne kadar beklemem gerekiyor? Hay aksi şeytan!

Ayşe çabucak yeniden çizmesini boyamaya başlar.

Pilştin : (*emreder*) Giydir !

Ayşe zorlukla Pilştin'in ayağına çizmeyi sokar.

Galpir : (*masada bıraktığı havanı görüp*) Hala hazır değil mi? ! Teifel! Bu şurubun kim için olduğunu biliyor musun sen ? Sultan için. Sultan majesteleri dört gündür peklikten müstarip oluyor.

Ayşe havana doğru koştuğu anda Adonis tambura çalmaya ara vererek ;

Adonis : Ayşe bir daha doldur!

Ayşe ona doğru koşar ve şarap doldurur.

Adonis : Öp beni canım!

Sol yanağını usulca öper.

Adonis : Aşkımız için (*şarap içer ve sağ yanağını uzatır*) bir kez daha.

Pilştin : (*bağırarak*) Tek bir çizmeyle nasıl savaşa gidebilirim ben!

Galpir : (*yeisle*) O mein Gott, kelleimizi uçuracaklar!

Bitkin bir halde olan Ayşe kimin emrini yerine getireceğini bilemez. Adonis'in yanında mihlanmış gibi durur.

Pilştin : (*öfkeli*) Üç kocayla başa çıkamıyor!

Galpir : (*sivri dilli*) Bir de dördüncüsüyle evlenmeyi düşünüyor.

Adonis : (*şefkatle*) Onları dinleme (*masadan kalkar*) Hadi sevişelim! (*Ayşe'yi yavaş yavaş soymaya başlar*)

Pilştin : Bir dakika, ben de payımı istiyorum!

Henüz bir çizmesini giymiş olan Pilştin Ayşe'nin ve Adonis'in yanına fırlar.

Galpir Öncelik benimdir. (*diğerlerine katılır*)

Ayşe : (*uyanır*) Hayır! Hayır! Gözündeki sargıyı cözüveriri ve çevresindeki sırnaşık görüntülerden kurtulur.

Odaya Salameya girer. Arkasından arabacı kıyafeti giymiş Nedim ürkekçe bakmaktadır. Bir figür masaya çabucak oturur ve hiç bir şey olmamış gibi zar atmaya başlar.

Salameya : Ne oldu kızım neden bağırdın?

Ayşe : (*Salameya'ya doğru atılır*) Onların hepsi, ihtiyar doktor, avusturyalı sancaktar ve o tamburlu...Sanki ben.. Aman, aman! Onlar beni istediler, hayır, hayır! (*ağlar ve elleriyle gözlerini siler*)

Salameya : Ayşe, bana bak!

Ayşe : Salameya Hanım!

Salameya : Sen görüyorsun Ayşe.

Ayşe Salameya'yı görebildiğini ancak o zaman anlar. Şaşırıp çevrsine bakar va Nedim'i görür.

Ayşe : (*daha da şaşırarak*) Sen kimsin?

Nedim heyecandan hiç bir şey söyleyemez.

Salameya : Neden put gibi duruyorsun oğlum bir şey söyle.

Nedim : *(aceleyle)* Ben senin nişanlınım *(duraksar)* Gelecekteki kocan.

Ayşe : Nedim!

Nedim : *(heyecanla)* Sevencim benim! Parlak gözlerin tekrar ışığa acıldı.*(Salameya'ya)* Salameya Hanım şair olduğum halde söyleyecek bir söz bulamıyorum. Allah yaptığımız iyiliğin karşılığını versin.

Salameya : *(duygulanmış)* Allah'ın başka işi yok da yabancı Hıristiyanları mı mükafatlandırarak?

Ayşe: *(Salameya'ya fısıldıyarak)* Salameya Hanım Nedim neden böyle giyinmiş? Benim yüzümden arabacı olarak mı çalışmak zorunda kaldı?

Salameya : Yok canım, o şimdi Sultan kütüphanecisi. Ama bugün benim arabacım olacak.*(alçak sesle)* Sen de hizmetçim olacaksın *(Ayşe'ye bir kap verir)*

Ayşe : *(şaşırmış)* Niçin Salameya Hanım?

Salameya : Maalesef düğününüze katılamayacağım çocuklarım. Yarın Kutsal Topraklara gidiyorum. Ama bugün sizi mutluluk şehrine yapacağımız yolculuk bekliyor. *(yapmacık bir tavır takınarak)* Bir zengin kadın arabacısı ve hizmetçisiyle Sadabad'ın yıkıntılarını görmek için yola çıkacakmış.

Ayşe : Ya dayım?

Salameya : Dayınla Nedim'in senin tedavin için verdiği para karşılığında anlaştık. Seni meslektaşlarıma göstereceğimi söyledim. Sonunda hasta yeğeninden kurtulduğu için çok mutluydu. *(Ayşe'ye pelerinini giymesini için yardım eder)* Gidebiliriz. *(Ayşe'yi koluna takar ve kapıya yönelir)*. Gidelim serv-i revanım yürü Sa'd-abad'a *(gülümser)*

Nedim : *(ona katılır ve şiire devam eder)*

İzn alıp cum'a namazına deyü maderden
Bir günüğüyalım çerh-i sitem- perverden
Dolaşıp iskeleye doğru nihan yollardan
Gidelim serv-i revanım yürü Sa'd-abad'a
Bir sen ü bir ben ü bir mutrib pakize-eda
İznin olursa eğer bir Nedim-i şeyda
Gayri yaranı bugünlük edip ey şuh feda
Gidelim serv-i revanım yürü Sa'd-abad'a

Nedim şiir okumaya başladığı zaman Adonis bandura çalmaya başlar. Ayşe aniden duruverir ve hayaletlerin olduğu tarafa bakar.

Salameya : Neden durdun?

Ayşe : O iğrenç rüyamı hatırladım. İyi ki beni uyandırdınız. *(odadan çıkar onun ardında da Feyzullah çıkar)*

Salameya : *(tam eşikteyken kafasını hayaletlere çevirir)* Ebediyen elveda!

Salameya kesin bir tazda odadan çıkar. Şaşkın hayaletler oyunu bırakırlar.

Pilştın: Protesto ediyorum! Resmi olarak boşanmamıştık. Beni de yanına almalısın, Salameya !

Galpir :Doktorluğu sana kim öğretti, mein Madchen? Bu iğrenç şehirde kalmak istemiyorum!

Adonis : Bensiz nereye gidiyorsun Salameyacığım? Ben senin mutluluğum.

Bir gıcırta, çatırtı sonra da dehşetli bir gümbürtü duyulur. Eski ev yıkılır ve hayaletleri emer.

Salameya'nın sesi duyulur : Geziden döndükten sonra eski evin yıkıldığını öğrendik. Ayşe'yi evine götürdüm, Nedim'le vedalaştım ve huzurlu bir şekilde gemiye binip Kutsal Topraklara gittim. Bir daha o aşık çiftle hiç görüşemedim ama Tanrı'ya dua ederken hep onları hatırladım. Belki onlar da Allah'a dua ederlerken onlara mutluluk şehrinin yolunu gösteren bu seyyah doktoru hatırlıyorlardır!

PERDE